

STORA UTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 31/1978-79
med anledning av landskapsstyrelsens fram-
ställning till landstinget med förslag till
landskapslag om expropriation av fast egendom
och särskilda rättigheter.

Stora utskottet har i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande nr 28/
1978-79 och har vid behandlingen hört lagberedningschefen Christer Jansson.

Förslaget till ny expropriationslag avser att i flera avseenden rätta till
brister i tidigare lagstiftning, särskilt ifråga om procedurregler och beräk-
nande av ersättningar. Från tidigare lagstiftning kvarstår dock vissa grund-
läggande begrepp, vilka även ingår i de till förebilden för landskapslagstift-
ningen antagna lagarna i riket och i Sverige. Vid val av termer som i lag-
utskottets förslag avviker från framställningen har utskottet baserat sitt
val på ordalydelsen i tidigare landskapslagstiftning och rikslagen. Detta gäl-
ler t.ex. "gängse pris" (23 §) respektive "avkomst" (26 §). För begreppet "ned-
sätta i förvar" har omfattats lagutskottets förslag om det i sammanhanget
mera förståeliga ordet "deponera".

I övrigt ingår vissa förtydliganden som icke särskilt noterats. Kapitelnumre-
ringen har ändrats räknat från kapitel 4, eftersom en dubbelnumrering förekom-
mer redan i framställningen.

Detaljmotivering.

1 § 2 mom. Paragrafen har sin förebild både i den finländska och svenska lag-
stiftningen. Lagutskottet har omformat och, i jämförelse med framställningen,
i någon mån begränsat de allmänna förutsättningarna för expropriation. Enligt
stora utskottets uppfattning har lagutskottet dock närmast poängterat den kost-
nadsmässiga sidan, vilket även framgår av utskottets motivering. Vid avgörande
om expropriation skall tillåtas eller ej bör dock en betydande vikt läggas vid
avvägningen av intressen som kan vara av mera ideell och allmän karaktär. En
sådan bedömning bör göras då alternativa möjligheter står till buds och med hän-
syn till att minsta möjliga olägenhet orsakas enskilda personer. Med hänsyn till
en sådan behovs- och skälighetsprövning har utskottet därför vidtagit en omre-
digering av texten.

Utskottet vill för sin del poängtera att i normalfall bör utvägar sökas för över-
enskommelse på frivillig väg och att expropriationen är avsedd att kunna till-
gripas först i andra hand.

25 §. Utskottets majoritet har omfattat paragrafens utformning enligt lagutskottets förslag. Minoriteten (viceordföranden Boman, ledamöterna Karl Jansson, Nils Karlsson och Söderström samt ersättaren Olof M. Jansson) har föreslagit slopande av paragrafen med motivering enligt särskild till betänkandet bifogad reservation.

Majoriteten konstaterar att regler om ersättning för inlösen sedan gammalt innefattat den allmänt godkända grundsatsen att själva det företag för vars genomförande inlösen sker inte borde få inverka höjande eller sänkande på inlösningsersättningen. Denna princip kommer till uttryck i såväl rikslagen (31 § 1 mom.) och motsvarande lagstiftning i Sverige samt i landskapets tidigare expropriationslag 8 § 2 mom. I landskapsstyrelsens framställning ingår stadgandet i 24 §.

Bestämmelserna i förevarande paragraf avser att reglera de fall då viss risk föreligger att det s.k. förväntningsvärdet skulle påverka priset. Enligt utskottsmajoritetens uppfattning är det motiverat med dylika specialbestämmelser som komplement till huvudregeln och en kontroll vid värdebestämningen i synnerhet då planeringsåtgärderna dragit ut på tiden.

58 § 5 mom. har återinförts.

69 § 2 mom. Stora utskottet har återinfört moment 2, då det i vissa fall kan tänkas föreligga behov av att kräva förskott.

Med hänvisning till det ovensagda får stora utskottet vördsamt föreslå
att landstinget måtte antaga lagförslaget
med följande ändringar:

Landskapslag
om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Inledande bestämmelser.

1 §.

(1 mom. likasom framställningen).

Tillstånd till expropriation skall ej meddelas om ändamålet med skäligen insatser eller annars lämpligen kan tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av expropriationen från allmän och enskild synpunkt överväger de fördelar som därigenom kan vinnas.

2 §.

(Likasom framställningen).

2 kap.

Tillstånd till expropriation m.m.

3-4 §§.

(Likasom framställningen).

5 §.

(1 mom. likasom lagutskottets betänkande).

(2-4 mom. likasom framställningen).

6-8 §§.

(Likasom framställningen).

3 kap.

Verkställande av expropriation m.m.

Expropriationsnämnden.

9-10 §§.

(Likasom framställningen).

11 §.

Om jäv för ledamöterna i expropriationsnämnden gäller vad i landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse (42/71) är stadgat om jäv för medlem av landskapsstyrelsen. Om jäv för förrättningsingenjören gäller vad därom är stadgat i riket. Beslut i nämnden fattas med iakttagande i tillämpliga delar av de regler som gäller för beslutsfattande vid kollegial myndighet.

Anhängiggörande av ärende vid expropriationsnämnden.

12 §.

(Likasom framställningen).

Allmänna regler beträffande handläggningen av ärenden i expropriationsnämnden

13 - 17 §§.

(Likasom framställningen).

Fastställandet av föremålet

18-20 §§.

(Likasom framställningen).

Undanröjande av trafikhinder

21 §.

(Likasom framställningen).

4 kap.

Expropriationsersättning.

Ersättningsgrunderna.

22 §.

(Likasom framställningen).

Ersättning för egendom

23 §.

(1 mom. likasom lagutskottets betänkande).

(2-3 mom. likasom framställningen).

24 §.

(Likasom framställningen).

25 §.

(Likasom lagutskottets betänkande).

26 §.

(1-2 mom. likasom framställningen).

Svarar egendom med stöd av stadgandena om inteckning eller om panträtt för ogulden köpeskillning, för fordran eller för rätt att uppbära viss avkomst i penningar eller varor, vilken åtnjuter bättre rätt än den särskilda rättighet som belastar egendomen, skall den särskilda rättigheten lämnas utan avseende till den del därför bestämd ersättning skulle minska egendomens värde till skada för fordringsägarna.

Ersättning för skada.

27-30 §§.

(Likasom framställningen).

Ersättningsavtal.

31 §.

(Likasom framställningen).

Bestämmande av ersättning

32-37 §§.

(Likasom framställningen).

38 §.

Expropriationsersättning skall, såvida annat ej föränledes av företedd utredning, förordnas att utgå till den som ägde den expropriation underkastade egendomen när ärendet anhängiggjordes vid expropriationsnämnden. Var tvist då anhängig vid domstol eller myndighet rörande vem som är ägare till egendomen, skall ersättningen deponeras. Detsamma gäller om ägaren då var okänd.

(2 mom. likasom lagutskottets betänkande).

39 §.

(1 mom. likasom lagutskottets betänkande).

(2-3 mom. likasom framställningen).

Expropriationsnämndens slutsammanträde m. m.

40-41 §§.

(Likasom framställningen).

5 kap.

Betalning av expropriationsersättning.

42 §.

(1 mom. likasom framställningen).

(2 mom. likasom lagutskottets betänkande).

(3 mom. likasom framställningen).

(4 mom. likasom lagutskottets betänkande).

43 §.

(Likasom lagutskottets betänkande).

6 kap.

Fullbordande av expropriation.

44-46 §§.

(Likasom framställningen).

47 §.

(1-2 mom. likasom framställningen).

(3-4 mom. likasom lagutskottets betänkande).

(5 mom. likasom 3 mom. i framställningen).

7 kap.

Om tillträdande av exproprierad egendom.

T i l l t r ä d e e f t e r e x p r o p r i a t i o n s b e s l u t e t

48 §.

(1 mom. likasom framställningen).

(2 mom. likasom laguskottets betänkande).

F ö r h a n d s t i l l t r ä d e

49 §.

I samband med beviljandet av expropriationstillstånd kan landskapsstyrelsen på den exproprierandes anhållan besluta, att egendom, som skall avstås genom expropriation, får tillträdas utan hinder därav att de i 48 § 1 mom. angivna förutsättningarna för tillträdet icke blivit uppfyllda, om sådant f ö r - h a n d s t i l l t r ä d e har väsentlig betydelse för sökanden och en avvägning av dennes intresse av tillträde emot ägarens intressen, utvisar att åtgärden icke skäligen bör framskjutas.

(2 mom. likasom framställningen).

50 §.

(Likasom framställningen).

51 §.

(Likasom laguskottets betänkande).

52-53 §§.

(Likasom framställningen).

54 §.

(1 mom. likasom laguskottets betänkande).

(2 mom. likasom framställningen).

55-56 §§.

(Likasom framställningen).

8 kap.

Utbetalning av deponerade medel.

57 §.

(Likasom laguskottets betänkande).

58 §.

(1 mom. likasom laguskottets betänkande).

Önskar rättighetshavare begagna sig av sin rätt att erhålla betalning, skall han yrka därpå inom tre månader från dagen då han erhöll kännedom om deponeringen. Han skall tillika förete erforderlig utredning om de omständigheter på vilka han grundar sitt anspråk.

(3 mom. likasom lagutskottets betänkande).

Har ingen i denna paragraf avsedd rättighetshavare inom föreskriven tid yrkat betalning ur medel som deponerats, skall de deponerade medlen omedelbart utbetalas till de ersättningsberättigade sakägarna.

Har förskottsersättning deponerats med stöd av 54 § skall landskapsstyrelsen, innan de i 1 mom. avsedda åtgärderna vidtages, bereda ägaren till den egendom som tillträtts tillfälle att lyfta förskottsersättningen. Ersättningen får lyftas om i 39 § 2 mom. angiven förutsättning för utbetalning är förhanden.

59 §.

Visar i 57 § avsedd rättighetshavare som icke genom enskild delgivning har kunnat underrättas om deponeringen att han lidit ekonomisk förlust därför att han icke bevakat sin rätt till ersättning, skall förlusten ersättas av landskapet.

(2 mom. likasom framställningen).

(3 mom. likasom lagutskottets betänkande).

60 §.

När expropriationsersättning med stöd av 38 eller 43 § deponerats skall bestämmelser i lagen om nedsättande i förvar av penningar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (uteslutn.) i tillämpliga delar iakttagas. Ersättningsberättigad äger dock rätt att lyfta sådan del av ersättningen som deponerats med stöd av 43 § 1 mom., såvida han ställer säkerhet för eventuell återbetalning därav jämte sex procents ränta därpå, beräknad från dagen då beloppet lyftes.

9 kap.

Bestämmande av efterskottsersättning.

61 §.

(Likasom framställningen).

10 kap.

Avskrivning av expropriation.

62-64 §§.

(Likasom framställningen).

11 kap.

Uppgifter till och anteckningar i protokollen över intecknings- och lagfartsärenden.

65-66 §§.

(Likasom framställningen).

67 §.

(1 mom. likasom framställningen).

Vederbörande domare skall, sedan han erhållit meddelande om fördelningen av deponerad ersättning, med iakttagande av vad därom särskilt är stadgat, införa av meddelandet föranledda anteckningar i protokollet över inteckningsärendena och på inteckningshandlingarna.

68 §.

(Likasom framställningen).

12 kap.

Kostnader.

69 §.

Den expropriering skall betala samtliga kostnader som föranledes av de vid expropriationen verksamma myndigheternas åtgärder. Kostnaderna för sammanträde som hålles på grund av bestämmelserna i 61 och 64 §§ skall dock påföras den på vars anhållan sammanträdet hållits, såvida hans yrkanden är uppenbart obefogade.

(2 mom. likasom framställningen).

70-71 §§.

(Likasom framställningen).

13 kap.

Undersökning.

72 §.

(Likasom framställningen).

73 §.

(Likasom lagutskottets betänkande).

74 §.

(1 mom. likasom framställningen).

(2 mom. likasom lagutskottets betänkande).

14 kap.

Ändringssökande.

75-81 §§.

(Likasom framställningen).

82 §.

I landskapsstyrelsens beslut i ärenden rörande deponerad expropriationsersättning får ändring sökas i den ordning som i 10 kap. utskökningslagen är stadgad beträffande sökande av ändring i överexekutors avgöranden.

15 kap.

Särskilda bestämmelser.

83-84 §§.

(Likasom framställningen).

85 §.

Vad i denna lag är stadgat om förfarandet vid expropriation för allmänt behov skall äga motsvarande tillämpning vid med stöd av byggnadslagen för landskapet Åland (/) skeende inlösen av tomtdel eller mark, fastställande av inlösnings- eller överlåtelseskyldighet eller bestämmande av ersättning som grundar sig på sagda lags 20 § 2 mom. eller dess bestämmelser rörande ersättningsskyldighet för skada som föranledes av begränsning i rätt att nyttja mark.

(2-4 mom. likasom framställningen).

86-89 §§.

(Likasom framställningen).

16 kap.

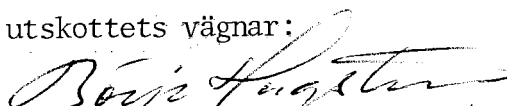
Övergångsbestämmelser.

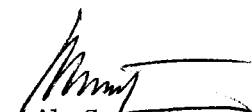
90-96 §§.

(Likasom framställningen).

Mariehamn den 25 april 1979.

På stora utskottets vägnar:

Börje Hagström
ordförande

Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Hagström, viceordföranden Boman, ledamöterna Karl Jansson, Nils Karlsson, Roald Karlsson, Sanders, Söderström och Öberg samt ersättarna Olof M. Jansson och Nylund.

R e s e r v a t i o n

Emedan vi undertecknade inte kunna till alla delar omfatta stora utskottets beslut angående Landskapslag om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (framst. nr 18/1978-79 Lu bet.nr 28/1978-79) anföra vi följande reservation:

Vi anser att lagförslagets 25 § jämte motivering borde utgå. Emedan de principer § 25 innehåller är oacceptabla bl.a. med hänsyn till den grundlagsenligt skyddade äganderätten. Även om lagutskottet i sitt ändringsförslag något lindrat bestämmelserna, kvarstår principen.

Dessutom ifrågasätter vi om detta sammanfaller med landskapets målsättning med en balanserad utveckling mellan olika regioner. Dessa bestämmelser kommer i huvudsak att vara till nytta endast för tätorterna, vilkas tillväxt, enligt vår uppfattning inte längre behöver befrämjas, vilket i praktiken skulle ske på glesbygdens bekostnad. Även kan anföras att en sådan utveckling som skett kring storstäderna i angränsande regioner med av gryn-derfirmor styrd utveckling med åtföljande markspekulation sannolikt inte är att förvänta i landskapet. Vi konstaterar sålunda att det finns såväl principiella som sakliga skäl till vårt ställningstagande.

Med hänvisning till det ovananförda föreslår vi: att landstinget vid 2:a behandlingen av i inledningen nämnt lagförslag skulle utesluta 25 § ur lagen.

Mariehamn den 23 april 1979

Olof Jansson

Peder Söderström

Nils Karlsson

Tage Boman

Karl Jansson